

ДЕМОГРАФІЧНІ ФАКТОРИ ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ

НАПОРЧУК Денис

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0009-0008-6627-7746>

e-mail: hurley2581@gmail.com

Проведено комплексний аналіз сучасного стану та впливу демографічних факторів на економічну безпеку України в умовах воєнного стану. Аналіз охоплює ключові демографічні показники, такі як чисельність населення, вікова структура, народжуваність, смертність, рівень міграції та динаміка чисельності населення працездатного віку. Визначено основні виклики, пов'язані зі зменшенням трудового потенціалу, зростанням демографічного навантаження та порушенням соціально-економічного балансу. Виявлено, що демографічне старіння та масова міграція посилюють загрози економічній безпеці, особливо за рахунок зниження продуктивності праці та збільшення соціальних витрат держави.

Ключові слова: демографічні фактори, економічна безпека, старіння, міграція, демографічна безпека, Україна, війна.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2024-14-20>

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасні виклики та загрози, що постали перед Україною в умовах воєнного стану, значно впливають на демографічну ситуацію, яка, у свою чергу, є визначальним чинником економічної безпеки держави. Масова міграція, зменшення чисельності працездатного населення, зростання рівня смертності та погіршення якості життя створюють критичні передумови для послаблення економічного потенціалу країни. У таких умовах демографічні процеси виходять за межі суто соціальної проблематики, стаючи одним із ключових аспектів забезпечення національної безпеки.

Проблема пов'язана з науковими та практичними завданнями, що стосуються необхідності розробки ефективних механізмів демографічного управління. Такі дослідження можуть включати вивчення впливу демографічних процесів на економічну рівновагу, оцінку наслідків міграції, дослідження трансформацій ринку праці, розробку політики демографічного відновлення. На практиці це означає реалізацію політики, спрямованої на підтримку народжуваності, повернення мігрантів, соціальний захист вразливих груп населення, що є основою економічної стабільності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Демографічні аспекти економічної безпеки завжди викликали значний інтерес серед науковців, адже вони відіграють ключову роль у зміцненні національної безпеки та забезпеченні стабільного економічного зростання. В умовах воєнного стану в Україні ця проблема набула особливого значення через масову міграцію, депопуляцію та старіння населення. Різні аспекти економічної безпеки та її складових детально розглядали у своїх роботах такі українські науковці, як Лібанова Е. [7], Курило І. [5], Будицька Ю. [12], Карпенко А. [12], Захарова О. [2] та інші. Їхні дослідження охоплюють питання демографічних змін, міграційних процесів і впливу цих явищ на економіку країни.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Більшість досліджень, присвячених демографічним аспектам економічної безпеки, вказують на необхідність врахування соціально-демографічних факторів для економічної стабільності, оскільки вони безпосередньо впливають на відтворення людського капіталу та соціальну стійкість держави. Однак проблема врахування демографічних чинників у загальних стратегіях забезпечення економічної безпеки в умовах воєнного стану досліджена не повною мірою. Серед невіршених аспектів ключовими є зв'язок демографічних процесів з іншими соціально-економічними явищами, та необхідність розробки нових заходів державного реагування на нові демографічні ризики, в умовах війни.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою роботи є дослідження впливу демографічних факторів на економічну безпеку України в умовах воєнного стану, виявлення ключових викликів і ризиків, пов'язаних зі зміною демографічної структури, міграційними процесами та старінням населення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У контексті сучасних викликів, особливо в умовах повномасштабної війни, демографічна ситуація в Україні ставить під загрозу економічну безпеку країни. Зниження рівня народжуваності, високі показники смертності та масштабні міграційні потоки, які посилюються військовими діями, створюють серйозні загрози для довгострокового економічного зростання та соціальної стабільності.

Економічна безпека визначається, як такий стан національної економіки, який дозволяє їй залишатись стійкою до різноманітних внутрішніх і зовнішніх викликів, підтримувати високу конкурентоспроможність у глобальному економічному просторі та забезпечувати стабільне та збалансоване зростання. Крім того, економічну безпеку складають дев'ять основних складових: демографічна, енергетична, виробнича, макроекономічна, продовольча, зовнішньоекономічна, соціальна та фінансова безпека [9].

Демографічна безпека охоплює стан, при якому країна, суспільство та ринок праці захищені від негативних впливів, що дозволяє забезпечити стале функціонування держави з урахуванням сталого розвитку, поєднання інтересів громадян, суспільства та уряду, відповідно до їхніх конституційних прав [6]. Рівень демографічної безпеки безпосередньо впливає на рівень життя, соціальну стабільність, ефективність організаційних структур та можливість уникати і вирішувати конфлікти в суспільстві.

В умовах війни питання демографічної безпеки виходить на перший план як ключовий елемент економічної стійкості держави. Повномасштабне вторгнення в лютому 2022 року, стало черговим випробуванням для України, яке суттєво вплинуло на демографічні процеси та підкреслило їхню важливість для забезпечення національної стабільності [11]. Ескалація, що є продовженням збройного конфлікту, розпочатого в 2014 році, підкреслює невідкладну потребу у вивченні та оцінці демографічних викликів, які постали перед країною у зв'язку з війною.

Україна, як і багато європейських держав, стикається з гострою проблемою демографічного спаду. Зменшення народжуваності та прискорення процесів старіння населення створюють серйозні виклики для соціально-економічного розвитку країни. За даними Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАНУ, демографічна ситуація в Україні продовжує погіршуватися. Прогнози вказують на те, що до 2033 року чисельність населення може скоротитися до критичної позначки від 26-35 мільйонів осіб [3].

Вікова структура населення змінюється в бік зниження частки осіб працездатного віку та дітей у віковій групі від 0 до 14 років. У 2021 році кількість дітей цього віку становила 6,3 мільйона осіб, що склало 15,2% від загальної чисельності населення. У той же час частка людей у віковій категорії 65 років і старше досягла 7,2 мільйона осіб, що відповідає 17,4% від загального населення (див. таблицю 1). Ці показники демонструють поступове старіння населення та скорочення молодших вікових груп.

Таблиця 1

Структура постійного населення України за основними віковими категоріями (тис. осіб та відсоткове співвідношення до загальної чисельності)

Рік	Загальна чисельність населення (тис. осіб)	Вікова група 0-14 років (тис. осіб / % від загальної чисельності)	Вікова група 15-64 роки (тис. осіб / % від загальної чисельності)	Вікова група 65 років і старші (тис. осіб / % від загальної чисельності)
2011	45598,2	6946 / 14,2%	32137 / 70,5%	6965,2 / 15,3%
2012	45453,3	6531,5 / 14,4%	31993,3 / 70,4%	6928,5 / 15,2%
2013	45372,7	6620,6 / 14,6%	31846,8 / 70,2%	6905,3 / 15,2%
2014	45245,9	6710,7 / 14,8%	31606,4 / 69,9%	6928,8 / 15,3%
2015	42759,7	6449,2 / 15,1%	29634,7 / 69,3%	6675,8 / 15,6%
2016	42590,9	6494,3 / 15,2%	29327,7 / 68,9%	6768,9 / 15,9%
2017	42414,9	6535,5 / 15,4%	29011,9 / 68,4%	6867,5 / 16,2%
2018	42216,8	6530,5 / 15,5%	28719 / 68%	6967,3 / 16,5%
2019	41983,6	6481 / 15,4%	28468 / 67,8%	7034,6 / 16,8%
2020	41732,8	6386,8 / 15,3%	28199,5 / 67,6%	7146,5 / 17,1%
2021	41418,7	6279,8 / 15,2%	27927,7 / 67,4%	7211,2 / 17,4%

Джерело: побудовано автором за даними [1]

На сьогодні процес старіння населення є однією з головних соціально-економічних проблем України. Зниження рівня народжуваності та збільшення чисельності літніх людей суттєво впливають на зміну вікової структури, що призводить до зростання економічного навантаження на працездатне населення [2]. Ця тенденція не лише підсилює дефіцит трудових ресурсів, але й ускладнює фінансування системи соціального забезпечення, зокрема пенсійних виплат та медичного обслуговування літніх людей. Як зазначає шкала демографічного старіння ООН, якщо частка осіб віком 65 років і старше перевищує 7% від загальної чисельності населення, населення вважається «старим» [12].

За останні роки активне старіння населення України супроводжується зростанням демографічного навантаження на працездатне населення. В основному це навантаження формують особи старшого віку, оскільки все менше громадян працездатного віку змушені утримувати все більшу кількість пенсіонерів. Особливо актуальною ця проблема є в сільській місцевості, де навантаження на працюючих значно вище, ніж в містах. Це має серйозний вплив на умови життя як у селах, так і в містах, що, своєю чергою, впливає на інтенсивність демографічних процесів та здатність формувати людський потенціал країни.

Згідно з прогнозами, опублікованими ООН ще до початку конфлікту, частка населення похилого віку в Україні демонструватиме стрімку тенденцію до зростання не лише в найближчі роки, але й у довгостроковій перспективі. Згідно з прогнозними оцінками, до 2030 року частка осіб похилого віку в Україні може досягти 28,7%, у 2040 році цей показник, ймовірно, зросте до 33%, у 2050 – до 38,7%, у 2100 році, становитиме 39,8%. Така тенденція демонструє незворотні процеси старіння населення, що вимагають суттєвого переосмислення підходів до формування демографічної, соціальної та економічної політики для забезпечення стійкості національної системи [14].

В умовах повномасштабної війни спостерігається прискорення темпів старіння населення, що вимагає ретельного переосмислення шляхів зменшення соціальної вразливості людей похилого віку. Втрата житла, погіршення здоров'я, розрив соціальних зв'язків та обмеження доступу до медичної допомоги – це лише деякі з проблем, з якими стикаються літні люди в умовах війни. Соціальна вразливість означає підвищену схильність до негативних наслідків соціально-економічних змін. Крім війни, на старіння населення впливають також демографічні зміни, урбанізація та зміна стилю життя. Це стає важливим завданням для зміцнення соціально-демографічної стійкості як на державному рівні, так і на регіональному. Одним із ключових підходів є розвиток концепції «активного старіння», яку визначає Всесвітня організація охорони здоров'я, як оптимізацію можливостей для збереження здоров'я, щоб люди похилого віку могли якомога довше зберігати фізичне та психічне здоров'я, брати активну участь у житті суспільства та відчувати себе безпечно з метою підвищення рівня життя людей похилого віку [10].

Економічні наслідки депопуляції є надзвичайно серйозними, оскільки вона спричиняє суттєве скорочення працездатного населення, що негативно впливає на її економічну стійкість і обороноздатність. Загострення проблеми депопуляції зумовлене впливом двох головних факторів: зниженням народжуваності та зростанням рівня смертності (рис. 1) [5].

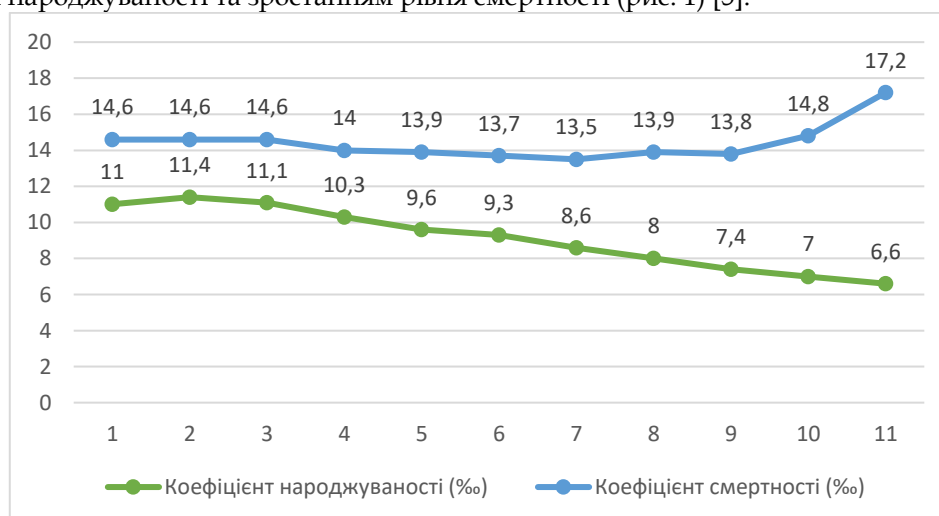

Рис. 1. Динаміка народжуваності та смертності в Україні на 1000 осіб населення

Джерело: складено автором за даними [1]

Зменшення чисельності населення є однією з основних демографічних викликів, що супроводжується падінням рівня народжуваності. Демографічне старіння населення та відсутність природного приросту несуть загрозу не лише для України, але й для багатьох європейських країн. За роки незалежності в Україні значно скоротилася кількість новонароджених. Якщо у 1991 році цей показник складав 360,8 тис. осіб, то до 2021 року він впав до 272,0 тис. У 2022 році було зареєстровано лише 206 тис. народжень, а в 2023 році цей показник знизився до 187,4 тис., що на 9% менше порівняно з попереднім роком і на 32% менше, ніж у 2021 році [1; 13].

З початку повномасштабного вторгнення РФ 2022 року демографічна та економічна ситуація в Україні зазнала суттєвих змін. Широкомасштабні бойові дії та руйнування призвели до масової міграції українців як усередині країни, так і за кордон. Станом на 18 листопада 2024 року, за даними УВКБ ООН, загальна кількість зареєстрованих українських біженців у світі становить 6 785 900 осіб, з них у країнах Європи перебувають 6 225 700 осіб. Приблизно 1,3 млн осіб перебувають у РФ та Білорусі, а поза межами Європи перебуває понад 560 тис. осіб [15].

До початку війни основним викликом у демографічній сфері було зниження рівня народжуваності, але після початку широкомасштабного вторгнення міграція стала ключовим чинником, що формує демографічні й економічні тенденції. Країни, які прийняли найбільшу кількість українських біженців після 24 лютого 2022 року, з урахуванням даних ООН є основними пунктами прихистку для українців, що залишили Україну внаслідок війни наведені на рисунку 2.

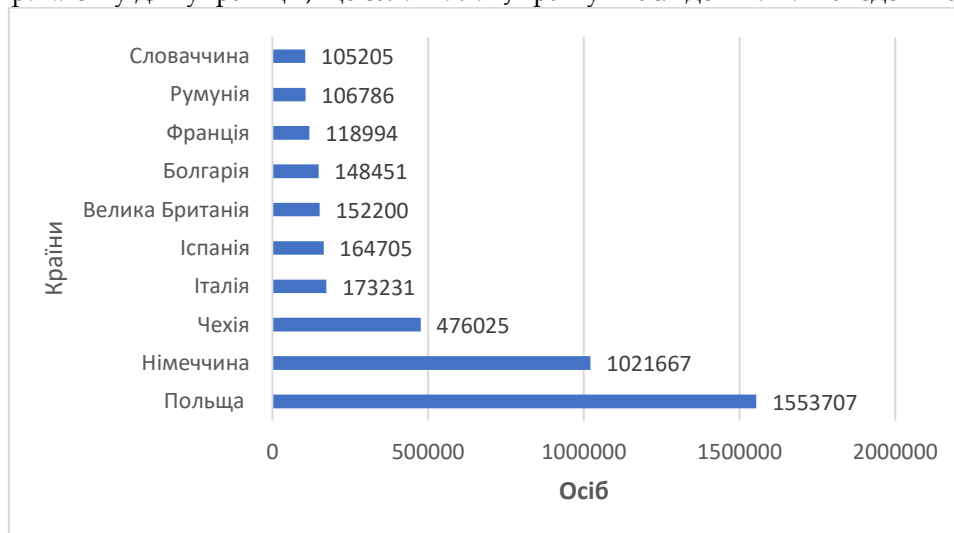

Рис. 2. Країни, які прийняли найбільше українців після 22 лютого 2022 року

Джерело: складено автором за даними [4]

Рішення про розселення українців в інших країнах було добровільним, оскільки жодна з держав не вводила обмежень на прийом біженців. Проте, незважаючи на це, значна кількість українців була примусово вивезена на територію Росії, точну кількість таких осіб зараз важко встановити або оцінити.

Масовий відтік населення набув особливого значення під час перших місяців війни 2022 року близько 20% населення України, переважно жінки з дітьми, залишили країну. Трудова міграція мала місце й до вторгнення, однак у воєнний час її масштаби значно зросли. Міграційні процеси також позначаються на ринку праці та споживчому попиті. Зростаючі потреби в кваліфікованій робочій силі можуть викликати підвищення зарплат, що перевищуватиме темпи зростання продуктивності. Очікується, що повернення українців додому розпочнеться лише у 2026 році, коли приріст населення складе близько 200 тисяч осіб, що все ще залишить за кордоном близько 6,9 мільйона мігрантів. Водночас прогноз Національного банку України на 2024 рік свідчить про подальший відтік населення, який оцінюється у 500 тисяч осіб. Це обумовлено складною енергетичною ситуацією, яка ускладнює проживання в окремих регіонах, і високими ризиками для безпеки [8].

Для подолання демографічної кризи необхідний комплексний підхід, що поєднує демографічні, економічні, соціальні та інші аспекти. Створення спеціалізованого державного органу дозволить забезпечити міждисциплінарну координацію зусиль, спрямованих на підвищення народжуваності, збереження населення, міграцію та покращення якості життя. Такий орган має стати центром розробки та реалізації інноваційних демографічних програм.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Нинішня демографічна ситуація в Україні характеризується критичними системними викликами: падіння рівня народжуваності, зростання показників смертності, інтенсивна міграція населення та економічна нестабільність суттєво ускладнюють сталий розвиток держави. Це створює загрозу для економічної безпеки, оскільки людський капітал є базовим ресурсом для відбудови країни.

Для подолання цих проблем необхідно впровадити довгострокову державну стратегію, спрямовану на забезпечення демографічної стабільності. До її ключових елементів мають входити заходи, що стимулюють зростання народжуваності, знижують рівень смертності, сприяють поверненню мігрантів та утриманню працездатного населення в межах країни.

Пріоритетними напрямками варто визначити впровадження програм підтримки сімей з дітьми, розширення доступу до якісних медичних послуг, надання допомоги постраждалим, а також створення нових робочих місць і умов для розвитку підприємницької діяльності. Ефективне втілення таких заходів сприятиме не лише зупиненню депопуляції, але й закладе фундамент для економічного відновлення України у післявоєнний період.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державна служба статистики України. Демографічна та соціальна статистика. Населення та міграція. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 30.10.2024).
2. Захарова О. В. Демографічне старіння населення: наслідки та перспективи для України / О. В. Захарова // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка. - 2018. - № 9. - С. 11-15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2018_9_4 (дата звернення: 30.10.2024).
3. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАНУ. 2024. URL: <https://idss.org.ua/index> (дата звернення: 30.10.2024).
4. Кількість українських біженців у Європі досягла майже 8 мільйонів осіб: свіжі дані від ООН. 24 Канал. URL: https://zakordon.24tv.ua/yevropi-mayzhe-8-milyoniv-bizhentsiv-ukrayini-yaki-krayini-priynyalii_n2231142 (дата звернення: 30.10.2024).
5. Курило І. О. Особливості відтворення населення в Україні напередодні широкомасштабного російського вторгнення. Економіка і суспільство. 2022. № 42. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/01101c8d-df84-4f4a-87e9-4e82b5c5230d/content> DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-41> (дата звернення: 30.10.2024).
6. Ліга:Закон - система пошуку, аналізу та моніторингу нормативно-правової бази. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/TM032212> (дата звернення: 30.10.2024).
7. Людський розвиток в Україні: інституційне підґрунтя соціальної відповідальності : колективна монографія / за ред. Е. Лібанової. Київ : Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, 2017. 368 с. URL: https://www.idss.org.ua/monografii/2017_lud_rozvytok_kolektyvna.pdf (дата звернення: 30.10.2024)
8. Національний банк України. Інфляційний звіт НБУ. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiya-pochne-znijuvatisya-v-nastupnomu-rotsi-a-ekonomika-y-nadali-zrostatime--inflyatsiyniy-zvit-nbu> (дата звернення: 30.10.2024)
9. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> (дата звернення: 30.10.2024)
10. Active ageing: a policy framework. World Health Organization. URL: <https://iris.who.int/handle/10665/67215> (дата звернення: 30.10.2024)
11. Bilyk O., Karkovska V., Khim M. The situation in Ukraine, the consequences of the war for Ukrainian society, scientific development, and sustainability. *Sustentabilidade Em Debate*, 2022, vol. 13(1), 12. URL: <https://periodicos.unb.br/index.php/sust/article/view/42468> (дата звернення: 30.10.2024).
12. Karpenko A., Budytska Y. Impact of population ageing on human resourcing of Ukrainian economy's innovative development. *Management and entrepreneurship: trends of development*. 2018. № 4 (06). С. 27-38. URL: <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2018-4/06-03> (дата звернення: 15.11.2024).
13. Opendatabot. На 32 % менше дітей народилось у 2023 році в Україні. 2024. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/newborn-2023> (дата звернення: 30.10.2024).

14. Probabilistic Population Projections based on the World Population Prospects 2022. United Nations. Department of Economic and Social Affairs. URL: <https://population.un.org/wpp/Download> (дата звернення: 30.10.2024).
15. Situation Ukraine Refugee Situation. Operational Data Portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 15.11.2024).

REFERENCES:

1. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Demografichna ta sotsialna statystyka. Naselessia ta mihratsiia. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennia: 30.10.2024).
2. Zakharova O. V. Demografichne starinnia naselessia: naslidky ta perspektyvy dlia Ukrainy / O. V. Zakharova // Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Seriya : Ekonomika. - 2018. - № 9. - S. 11-15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2018_9_4 (data zvernennia: 30.10.2024).
3. Instytut demografii ta sotsialnykh doslidzhen imeni M. V. Ptukhy NANU. 2024. URL: <https://idss.org.ua/index> (data zvernennia: 30.10.2024).
4. Kilkist ukrainskykh bizhentsiv u Yevropi dosiahla maizhe 8 milioniv osib: svizhi dani vid OON. 24 Kanal. URL: https://zakordon.24tv.ua/yevropi-mayzhe-8-milyoniv-bizhentsiv-ukrayini-yaki-krayini-priynyali_n2231142 (data zvernennia: 30.10.2024).
5. Kurylo I. O. Osoblyvosti vidtvorennia naselessia v Ukraini naperedodni shyrokomasshtabnoho rosiiskoho vtorhnennia. Ekonomika i suspilstvo. 2022. № 42. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/01101c8d-df84-4f4a-87e9-4e82b5c5230d/content> DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-41> (data zvernennia: 30.10.2024).
6. Liha: Zakon - systema poshuku, analizu ta monitorynhu normatyvno-pravovoi bazy. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/TM032212> (data zvernennia: 30.10.2024).
7. Liudskiy rozvytok v Ukraini: instytutsiine pidgruntia sotsialnoi vidpovidalnosti : kolektyvna monohrafiia / za red. E. Libanovoi. Kyiv : In-t demografii ta sotsialnykh doslidzhen imeni M. V. Ptukhy NAN Ukrainy, 2017. 368 s. URL: https://www.idss.org.ua/monografii/2017_lud_rozvytok_kolektyvna.pdf (data zvernennia: 30.10.2024)
8. Natsionalnyi bank Ukrainy. Inflatsiinyi zvit NBU. Natsionalnyi bank Ukrainy. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiya-pochne-znijuvatsiya-v-nastupnomu-rotsi-a-ekonomika-y-nadali-zrostatime--inflyatsiyniy-zvit-nbu> (data zvernennia: 30.10.2024)
9. Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy. Ofitsiyniy vebportal parlamentu Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> (data zvernennia: 30.10.2024)
10. Active ageing: a policy framework. World Health Organization. URL: <https://iris.who.int/handle/10665/67215> (data zvernennia: 30.10.2024)
11. Bilyk O., Karkovska V., Khim M. The situation in Ukraine, the consequences of the war for Ukrainian society, scientific development, and sustainability. Sustentabilidade Em Debate, 2022, vol. 13(1), 12. URL: <https://periodicos.unb.br/index.php/sust/article/view/42468> (data zvernennia: 30.10.2024).
12. Karpenko A., Budytska Y. Impact of population ageing on human resourcing of Ukrainian economy innovative development. Management and entrepreneurship: trends of development. 2018. № 4 (06). S. 27-38. URL: <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2018-4/06-03> (data zvernennia: 15.11.2024).
13. Opendatabot. Na 32 % menshe ditei narodylos u 2023 rotsi v Ukraini. 2024. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/newborn-2023> (data zvernennia: 30.11.2024).
14. Probabilistic Population Projections based on the World Population Prospects 2022. United Nations. Department of Economic and Social Affairs. URL: <https://population.un.org/wpp/Download> (data zvernennia: 30.11.2024).
15. Situation Ukraine Refugee Situation. Operational Data Portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (data zvernennia: 15.11.2024).

DEMOGRAPHIC FACTORS AS A COMPONENT OF UKRAINE'S ECONOMIC SECURITY UNDER MARTIAL LAW: CHALLENGES AND THREATS

NAPORCHUK Denys
Khmelnyskyi National University

The article provides a comprehensive analysis of the current state and the impact of demographic factors on the economic security of Ukraine under martial law. The study encompasses key demographic indicators, including population size, age structure, birth rate, mortality, migration levels, and the dynamics of the working-age population. Particular attention is paid to the challenges arising from the decline in labor potential, the increase in demographic burden, and disruptions to the socio-economic balance. The findings reveal that demographic aging and mass migration exacerbate threats to economic security, notably through decreased labor productivity and increased social expenditures by the state.

In addition, the study highlights the relationship between demographic changes and economic processes, which shows how demographic changes directly affect labor market performance, social infrastructure and national resource allocation. The loss of a significant part of the working-age population due to migration and military mobilization leads to a significant decline in economic activity, creating additional challenges for post-war recovery. In addition, the increase in the dependent population intensifies financial pressure and requires the state to divert resources from development programs to social support measures. The study identifies key areas for policy intervention to reduce the negative impact of demography on economic security. This includes the implementation of measures to stimulate population growth, reduce migration and improve the standard of living of both the working-age and dependent population.

Overcoming these challenges will also allow Ukraine to strengthen its economic security system, strengthen the country's defense against external and internal threats, and begin to create a socio-economic foundation for the country's long-term socio-economic recovery and growth.

Keywords: demographic factors, economic security, aging, migration, demographic security, Ukraine, war.